

КАЖИВАНА

ПЕРИОДИЧЕН ВЕСТНИК ЗА ДУХОВЕН, СТОПАНСКИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ В С. ГОЛЯМ ИЗВОР, ЛОВЕШКО

ГОДИНА 18 (2016)

БРОЙ 27

ДЕКЕМВРИ

Априлското въстание като прелюдия на Освобождението

След Кримската война Франция, Англия и Австрия добиват пълно надмощие в Източния въпрос, който навлиза във фаза на абсолютна стагнация. По силата на Парижкия мирен договор от 1856 г. Русия се примирява с наложеното статукво на Балканите и безусловно го подкрепя. Новият руски цар Александър II се зарича публично никога повече да не воюва срещу султана. Българското освободително движение се оказва в крайно затруднено положение. То се изправя само срещу Османската империя и нейните западни покровители, без да разчита на руска подкрепа. При тази твърде мрачна и безнадеждна перспектива за лидерите на българското

освободително движение става ясно, че не е възможно да се разчита на успех със силата на оръжието в пряк

двубой с Османската империя. Те разбират, че не може да очакват разгром на противника с допотопни пушки – кремъклийки, с книжни патрони – фишеци, с бутафорни черешови топчета и юнашки ентузиазъм. Макар да осъзнават абсолютното военно превъзходство на про-

тивника обаче, лидерите от радикалното направление на българската национална революция се ориентират

към въоръжено въстание. Така се стига до подготовката и осъществяването на Априлското въстание през 1876 г. Инициаторите му прилагат традиционната универсална стра-

интернационализиране на освободителната кауза чрез въоръжена акция. Целта на въоръжената акция е да привлече вниманието и да предизвика намесата на достатъчно влиятелни и заинтересовани външни фактори (сиреч на великите сили) с оглед евентуално политическо решение на въпроса – било чрез поредната дипломатическа конференция,

било чрез военна намеса. Естествено без гаранции, защото развързката на събитията по тази схема е

пряко затегия при всички подобни националноосвободителни въстания по онова време. Тази стратегия предвижда

висима от международната политическа конюнктура.

Продължава на стр. 2

Общо събрание на „Клуб Голям извор в София“

На 26.04.2016 г., съгласно решение на Управителния съвет (УС) на Сдружение „Клуб Голям Извор в гр. София“, на основание чл. 17, ал. 3 от Устава на сдружението и чл. 26, ал. 3 от ЗЮЛНЦ, в сградата на Държавна агенция „Архиви“, в гр. София се проведе Общо отчетно-изборно събрание на Сдружението. Събрание-то бе открито в 18.00 часа от Председателя на УС г-н Вла-

димир Стойков. За председател на Общото събрание бе избран акад. Васил Големански. Присъстващите приветстваха сърдечно г-н Братан Димитров Братанов – един от най-възрастните и активни членове на Клуба и неговата съпруга. Гости на събранието бяха кметът на с. Голям извор г-н Илиян Маринов и представители на училището, чи-

Продължава на стр. 3

Априлското въстание като прелюдия на Освобождението

от стр. 1

Атова значи, че бунтовното начинание е крайно рисковано, защото разчита на случайни и непредвидими обстоятелства. Известни са случаи, когато доста мощни националноосвободителни въстания завършват трагично. Такива са, например, унгарското през 1848 г., полските въстания през 1831 и 1863 г., както и нашето Илинденско въстание през 1903 г., които завършват без успех. В това отношение Априлското въстание има изключителен шанс.

Войните на Прусия срещу Австрия през 1866 г. и срещу Франция през 1870 г. и появата на обединена Германия като велика сила в Централна Европа променят коренно съотношението на силите на международната арена. По този начин руските съперници в Източния въпрос са отстранени. Кримската коалиция е практически ликвидирана, а твърдата гаранция на балканското статукво започва да се разめква.

Въстанието в Босна и Херцеговина през лятото на 1875 г. поставя началото на поредната нова акутна криза в Източния въпрос. Във връзка със създалата се международна обстановка, Христо Ботев призовава българския народ за незабавно въстание като посочва неговата стратегическа цел: „сега е най-сгодно време да покажем, че и ний сме достойни за свобода, ако не искаме да сме последни, а може би и забравени при решаването на Восточний вопрос.“

Благодарение на изградената от Васил Левски Вътрешна революционна организация, апостолиите от Гюргевския комитет

успяват за кратко време по спешност да подготвят и осъществят въоръжено въстание в страната. В него участват над 10 хиляди души, които проявяват голяма дързост, храброст и готовност за саможертва. Въстанието обхваща обширни райони в Северна

Събранието на Оборище

България, Старопланинските селища, Средногорията и Родопите. То протича интензивно с поредица от драматични сражения в продължение на цял месец. Неравните битки завършват с поражение, пролива се много кръв, падат свидни жертви, а след въстанието се извършват масови репресии с големи жестокости. Военното поражение обаче се превръща изненадващо в блестящ успех. Българският народ губи неравната битка, но фактически печели войната. Това става чрез последвалият мощен международен резонанс от въстанието. Общественото мнение в почти всички европейски страни реагира по различни начини в дух на съпричастност към българската освободителна кауза. Тези реакции са проникнати от

чисто човешки християнски добродетели в името на хуманизма. Това е т. нар. морален фактор, който е призван да мобилизира европейската общественост с оглед интернационализирането на българския въпрос като се създадат условия за неговото неот-

ложно решение. Моралният фактор притежава голяма сила, ала сам по себе си нищо не може да стори, ако не се трансформира по някакъв начин в политическа енергия. Това е възможно обаче само, ако попадне на отзивчиви и достатъчно влиятелни политически субекти, които са заинтересовани да се възползват от него в името на свои интереси. В такъв случай политическият ефект от моралния фактор многократно нараства. Ако обаче това не стане, моралният фактор постепенно отшумява и с течение на времето заглъхва.

Моралният фактор, предизвикан от отзвука на Априлското въстание попада за щастие на такива отзивчиви и влиятелни политически субекти, които рязко стимулират

и повишават неговия политически ефект. Това се случва в Англия, Германия и Русия, които играят ключова роля в развързката на източната криза по това време. В Англия опозиционната либерална партия на У. Гладстон се възползва рационално от българския въпрос в борбата за власт срещу консервативното правителство на Дизраели лорд Биконсфилд; в Германия канцлерът княз О. Бисмарк се възползва от българския въпрос, за да предизвика така желаната от него Руско – турска война; а в Русия славянофилските политически групировки се възползват от българския въпрос за натиск върху царя и правителството за незабавна война срещу Османската империя. Политическата активност на споменатите субекти е мотивирана без съмнение от отзвука на Априлското въстание, а от тяхната конкретна активност зависи финалната развързка на Балканската криза – по мирен дипломатически начин или чрез война. В края на краищата надделява военната алтернатива.

Чрез Априлското въстание българският народ израства като политически субект на международната арена, печели на своя страна влиятелни политически съюзници в Европа, става всепризнат фактор в Източния въпрос и заема челно място в дневния ред на дипломатическите преговори между великите сили. В такъв смисъл с основание може да се каже, че Априлското въстание предопределя хода на събитията и се явява прелюдия на Освобождението.

акад. Константин Косев

Почит към делото на Апостола

*В Карлово, накрай градчето,
син очакван се родил.
Бързо раснало момчето,
кръстено с любов Васил.
Дяконе от манастира
тръгнал по света широк,
трудният ти път не спира
и след твоя лъвски скок.
Ти, Апостоле, бездомен,
миг покой не пожела:
неуморен, храбър, скромен
вдигна градове, села.
И умря за свободата
на народа-мъченик,
но остана жив в сърцата,
Българино, най-велик!!!*

Според проф. Дойно Дойнев паметното минало на Голям извор има нещо, което го прави различно от стотиците села и градове на България. Това различие не е нито в някакво необикновено, класическо минало, нито в свеобразен бит, традиции и обичаи, поминък или съдба на селище и хора, а в неговата обвързаност с делото на националния кумир и гений на България – Васил Левски.

Мястото, което заема родното ни село Голям извор в създадената от Апостола Вътрешна комитетска организация е централно в развоя на националноосвободителните борби през 60-70 години на XIX век.

На 18 юли 2016 г. пред къщата – музей „Първи окръжен революционен комитет в Българско“ отбелязахме 179 годишнината от рожде-

нието на Апостола на свободата Васил Левски.

Гости на тържествената церемония бяха: Драгомир

Кавалски – зам. областен управител гр. Ловеч; Корнелия Маринова – Кмет на община Ловеч; Мария Стойчева – председател общински съвет Тетевен; д-р Мадлена Бояджиева – кмет на община Тетевен, Кметове на съседни села и др.

Тържеството беше открито със слово на Илиян Маринов – кмет на с. Голям извор.

Открито беше художествено пано с лика на Васил Левски от д-р Мадлена Бояджиева – Кмет на община

Тетевен.

Тържеството продължи с песента „Песен за Левски“ в изпълнение на Мария и Димитър Нинови и литературно – музикалната композиция „С любов към Апостола през вековете – към бъдещето“.

Поднесени бяха венци и цветя на признателност към великия Апостол и неговите верни сподвижници голямоизворци.

Тържествената церемония завърши със заря!

Даниела Маринова

Из живота на Клуба

Общо събрание на „Клуб Голям извор в София“

от стр. 1

талището и обществените организации в селото.

По решение на събрание-то, преди започване на дневния ред, бяха прочетени и удовлетворени подадените молби за нови членове на Клуба, които се представиха и лично. Отчетният доклад на УС и Клуба за последните 2 години бе представен от председателя на УС г-н Вл. Стойков. Председателят на Контролно-Ревизионната Комисия г-жа Динка Пенева запозна присъстващите с направените приходи и разходи през отчетния период. По двата доклада бяха направени изказвания, бележки и предложения, подробно отразени в протокола от събрание-то. Кметът на село Голям Извор, г-н Илиян Маринов, даде разяснение относно остатъка от парите, дадени от Клуба за изграждане и поддръжка на система за видео наблюдение в с. Голям Извор, който възлиза на 340 лв. Кме-

тът сподели по отношение обогатяването на музейната сбирка, че е необходима по-голяма активност и се надява със съдействието и на Клуба и тя да се дообогатява в следните години. В резултат на станалите дискусии и направените изказвания и предложения от членове на Клуба бяха приети следните по-важни решения, целящи по-ефективно опазване на имуществото и собствеността на Клуба, за максимална двукратна мандатност на членове в УС, за недопускане на родствено членове в управителните и контролни органи да Клуба.

След дискусиите и приемането на двата доклада се премина към обсъждане и избор на нов УС на Клуба. Решено бе УС на Клуба за следващия мандат да бъде от 5 члена. След направените обсъждания бе гласуван и приет следният нов състав на УС:

Венцислав Йотов Велчев, Милена Симеонова

Мирчева, Радмила Яворова Пенева-Велева, Пламен Димитров Петков и Стефан Андреев Стефанов.

Направен бе избор и на нова Контролно-ревизионна комисия (КРК) от трима членове в следния състав: Председател Искра Симеонова Монева и членове: Владимир Петков Стойков и Георги Бориславов Беров.

Председателят на събрание-то акад. Големански предложи за Председател на новия УС г-н Венцислав Велчев, който има управленски опит, добре познат е на членовете на Клуба и на нашите съграждани в селото и е преодолявал много трудности по време на предишни кризисни моменти в дейността на Сдружението. Предложението бе прието от Общото събрание.

След приключване на официалната част на Общото отчетно-изборно събрание от УС бе предложена скромна вечеря в кафе-ресторанта на Държавна агенция „Архиви“. По време на нея продължиха разговорите, идеите и мненията за по-нататъшното укрепване и дейност на Клуба в полза на своите членове и на родното ни село.

Радмила Пенева-Велева

Историята ни учи да бъдем мъдри и да не забравяме

Миналото, великите дела на нашите предшественици са ценно послание към всички нас.

Миналото, историята на Голям Извор са неразривно свързани с делото на

Историята е сплав от съдбините на нашия народ. Тя ни учи, че трябва да сме честни и добри, за да живеем в един по-добър свят.

Васил Левски. Години наред голямоизворяни, „прегърнали девиза „Свобода или смърт“ са нанасяли щрихи в биографията на Апостола“.

Във връзка с 18 юли – рождената дата на Левски и по повод на националната програма на Общобългарския комитет „Васил Левски“, на 07.07.2016 г. се проведе кръгла маса, посветена на 140 годишнината от Априлското въстание. Инициативата за това мероприятие бе на комитет „В. Левски“ с. Голям Извор. За осъществяване на кръглата маса местния комитет получи съдействието на Общобългарски комитет „В. Левски“, Община Тетевен, Кметство с. Голям Извор, Клуб „Голям Извор“ гр. София. Представители на всички тези институции присъстваха на кръглата маса. Гости на мероприятияето бяха и областния управител на област Ловеч Ирина Митева, зам. областен управител Драгомир Кавалски, както и членове на комитет „Васил Левски“

гр. Луковит и клуб „Млад възрожденец“ към СОУ „Г. Бенковски“ гр. Тетевен.

Салонът на НЧ „Н. Григоров 1900“ събра всички, които искаха за пореден път да се докоснат до историята, която ни кара да бъдем мъдри, учи ни да я знаем и да не я забравяме. Приповдигнато настроение в началото на кръглата маса създадоха песните на Никол Ангелова и Владимира Пейчева от гр. Луковит. След това присъстващите имаха възможност да гледат откъс от филма на Раде Стойчич „Как говорят покори езика“, филм, който търси и показва общите ни корени с жителите на Велики Извор – Сърбия.

Проф. Стефан Андреев характеризира административно – териториалната единица Киево според османските документи от втората половина на 15 в., а д-р историк Иван Иванов говори за допирните точки в житията на Васил Левски и иконом поп Тодор Митов. Краеведът Найден Найден в своето емоционално изявление доказваше, че Левски е иконата на българския дух, а Петко Маринов ни запозна с дейността на Тетевенския революционен комитет. В ролята на модератор на кръглата маса бе обичаната и уважавана от всички голямоизворяни ст.н.с. д-р Огняна Маждракова-Чавдарова, която хвърли нов поглед към съдебния процес в София срещу сподвижниците на Апостола в Тетевенско. В продължение на повече от три часа ние търсехме опорите на живота си в мъдростта и делата на онези, живели преди нас.

Финалът на кръглата маса бе песента на Александър Калчев „Писмо до Апостола“, която прозвуча като послание към всички присъстващи и която за пореден път ни накара да се замислим кои сме и какъде отиваме!

Даниела Маринова

Росица Йорданова

Спасовден в с. Голям извор

На 9 юни тази година, църковният празник Възнесение Господне (Спасовден) бе тържествено отбелязан в селото. Църквата в селото носи името „Свето Вознесение Господне“ и на този ден от много години се прави курбан.

Празникът бе отбелязан

с тържествена литургия от МИТРОПОЛИТ ГАВРИИЛ от Ловчанската епархия. В храма се бяха събрали жители и гости на селото. След службата всички бяха поръсени за здраве от Митрополи Гавриил и бе раздаден курбан.

На празника присъстваха местни жители и гости на селото. Сред тях бяха Председателя на Общинския съвет – Мария Стойчева, зам. кмета на Община Тетевен – Борис Врабевски, Валентина Цанова – директор на дирекция общин-

ска администрация, Кмета с. Черни Вит и Кмета с. Дивчовото.

Според речника на стари и диалектни думи, думата „оброк“ означава обет, задължение, обричане, вричане. В българската древност „оброк“ е наименованието на езически дух или бог, по-късно християнски светец, който закриля местните хора, а те от своя страна поемат задължението да го почитат, да му принасят жертви, да го хранят, и веселят. Мястото, където живее оброка „обрука“ се нарича оброчище, обручище. Оброчището е бившо езическо капище, където са принасяли жертви. Всяко населено място е имало оброчище. То представлява голям камък или високо дърво, или в повечето случаи камъкът е полаган под вековно дърво или няколко дървета. В определен ден от годината, хората от селището се отправят към него с икони и хуругви в ръце, носят ядене и пиене, колят курбан. След яденето се свири и играе хоро. Това се нарича „черковане“.

камен дол“. Означен е само с един голям камък, побит на височината. Обслужван е бил на „Св. Илия“.

9. Оброк в махала „Старо село“ – до гробищата. Означен беше от едно голямо брястово дърво и един побит до него голям „бигров“ камък. Дървото рухна. Обслужван бил на „Гергьовден“.

10. Оброк в махала „Кривина“. Обслужван бил на „Св. Троица“.

11. Оброк в махала „Дълга ливада“. Обслужван бил на празника „Св. Павел“.

12. Оброк в махала „Равна“. Обслужван е бил на „Петровден“, молен е Свети Петър да прибира душите на грешниците в Рая.

13. Оброк в махала „Ореша“. Унищожен е напълно. Обслужван е бил на „Архангелов ден“. Свети Архангел, който

Оброците в землището на Голям извор

Учителят Борис (Беро) Нешев Монеv в своята „История на с. Голям извор“, която в момента е под печат, е описал известните му оброци в землището на селото ни, които поместваме тук:

1. Оброк в местността малка „Баковица“ – Алдювица. Означен е с четири големи дъбови дървета (в момента няма и следа от тях). Между дърветата е побит оброчен камък с издялани върху него кръст и надпис. Ежегодно тук на русалски петък е извършвано богослужение в продължение на хилядолетия.

2. Оброк в местността „Куманец“, напълно заличен. Беше обозначен със столетно дъбово дърво и оброчен камък. Не е известно на кой светец е бил „обречен“ този оброк. Говори се, че на това място иманяри намерили голямо съкровище.

3. Оброк в м. Будрин трап. Обслужван бил на празника „Св. Илия“. Днес от него няма никаква следа.

4. Оброк в м. Срупания манастир. Обозначен е с оброчен камък до „Голямото дърво“. Обслужван е бил на празника „Св. Троица“. На това място личат останки от Срупания манастир.

5. Оброк в махала „Орлек“ е означен с оброчен камък до старо дърво. Обслужван е бил на русалски петък.

6. Оброк в местността „Рапотка“. Беше означен с оброчен камък до едно крушово дърво. За съжаление той е унищожен напълно.

7. Оброк в махала „Голямо усое“ при събирането на реките Слатина и Оселна. Обслужван бил на празника „Света Троица“. На 25 юни 1924 г. в момента на обслужването му при наличие на много хора се излива пороен дъжд. Реките внезапно прииждат и заливат мястото. Хората с мъка се спасили, като двама човека са отвлечени и удавени от наводнението.

8. Оброк в местността „Гледжов рът“ до махала „Горни

бил „назначен“ на мястото на езическата Морена е този, който пренася душите на умрелите на „оня свят“.

14. Оброк в махала „Долни камен дол“. Обслужван е бил на Петковден.

15. Оброк в махала „Влашка“ – „Нешов валог“. Този оброк е бил учреден през 1877 г. по случай пребиваването на Освободителните руски войски в наше село. Означен е бил с дървен кръст, до който било посадено липово дръвче. Обслужван бил само две-три години на Архангелов ден (08. XII с.с.). Днес липовото дърво си расте забравено.

16. Оброк в махала „Калето“. Така се наричало мястото, където днес е училищния двор. Там в древността е имало някаква „кале“. При създаването на селото на сегашното му място в края на XVIII век „Калето“ било отредено за селски гробища. Оброкът е обслужван на „Спасовден“. И понеже в селото не е имало черква, при този оброк е изпълнявано богослужение на всеки празник. След построяването на старата черква през 1857 г. гробищата били преместени в местността „Щапавица“, където са и досега. Преместен бил и оброкът в съседство с новите гробища в местността „Игрището“. Така се е наричало мястото, където е детският дом. Днес оброкът е запуснат, а камъкът е прибран в черковния двор.

17. Оброк в местността „Шипка“ – при герана. Стърчи

един побит камък, а геранът е засипан.

18. „Черковището“ – така се нарича една площадка в махала „Тулешевец“ над електрическият трансформатор. Преданието говори, че там е била черквата на село Тулешево.

Оброците, които са правили нашите предци, по различни поводи, днес са забравени от съвременното поколение. Те са частица от миналото и живота на с. Голям извор, която ние трябва да помним и почитаме.

Венцислав Велчев

Оброчен камък, (вертикален и хоризонтална основа), който в момента се намира в овощната градина над къщата на Петър Тодоров Диков на ул. „Първомайска“ и ул. „Витко Лалев“ в с. Голям извор

Към историята на с. Голям извор и нашите предци – II част

В бр. 26/2016 г. на в. „Камбана“ ви запознахме, уважаеми читатели, с разказа на г-жа Дарина Илиева, озаглавен „Наследникът на балканджията Гено трънкаря от село Голям извор, Ловешко – създател на Свещарската духовна музика“. Нейният разказ е по сведения от краеведската книга на Борис Б. Илиев „Свещари – село край древно светилище“ (изд. КПД „Родно Лудогорие“, 2000 г.). След публикуването на нашия материал получихме информация от г-жа Николина Йотова Дичева, че авторът на книгата за с. Свещари г-н Борис Б. Илиев е потомък на създателя на Свещарската духовна музика Борис Илиев, чиито корени са от Голям извор. Оказа се, че въпреки роден в Лудогорието, известният български краевед не е забравил своя балканджийски корен и в своята жизнена дейност и творчество е отделял много внимание и обич и към корените си в с. Голям извор, където и днес живеят близки роднини и приятели от техния род. С живота, творчеството и приносите на бележития краевед и човек Борис Борисов Илиев към историята на своя род и с. Голям извор ще ви запознаем в следващите редове.

Борис Борисов Илиев е роден в с. Свещари, Разградски окръг на 24.III.1927 г. в семейството на Борис Илиев Генов. Но в същност родът на баща му води началото си от семейството на Гено Вутов Марков, който живеел в махалата Кривина в с. Голям извор. А неговият баща – дядо Вуто бил от махалата Старото село на Киевски извор, както се е наричал тогава днешният Голям извор. По данни на Борис Илиев прапрадядо му Гено Вутов, известен пове-

че с прякора „Трънкаря“, бил роден около 1825 г. и е взел участие като помощник на баща си в строежа на семейната къща в махала Кривина, която къща е съхранена и до днес.

Според неговият бележит правнук дядо Гено от Кривина получил по-късно своя прякор „защото набирал трънкослилки (джанки) от балкана, натоварвал ги в кошове на една кобила

и отивал да ги продава из селата в полето. Давал пълно за пълно, срещу жито, царевича, боб и други храни. На връщане смилал житото на джуровските воденици и донасял в Кривина готово брашно, да храни многобройната си челяд.“ Около 1850 г. Гено Трънкаря се оженил за Ивана Илчовска от с. Голям извор, с която имали 8 деца – 6 момчета и 2 момичета. Първото от тях починало още като дете, но дядо Гено и баба Ивана успели в онези трудни времена да отгледат и задомият останалите си 7 деца: Йото (роден 1855 г.), Марин (1859 г.), Васил (1862 г.), Мария (1865 г.), Цветко (1868 г.), Илия (1870 г.) и Вуна (1875 г.). След възмъжаването си бащата на нашия бележит краевед Илия Генов се оженил

за Стояна БEROVA от махалата Деветте дола на с. Ябланица и оттогава получил прякора „Ябланченина“, а потомците му наричали ябланчените.

В първите години след

Портрет на Борис Илиев – близък родственик на Гено Трънкаря

Освождението на България много турскофамилите от богатите земеделски райони и главно от Лудогорието разпродавали земите и къщите си и се оттегляли в Турция. На тяхно място се заселвали български семейства главно от победните балкански селища. Голямата фамилия на Гено Трънкаря от махала Кривина не притежавала достатъчно имоти и земя за изхранване и предприемчивите балканджии също решили да се преселят и заживеят със семействата си в плодородната добруджанска земя. Някои от потомците му се задомили в по-близки села като Пещерна, Рупци, Малък извор и останали там, но друга част – Мария Генова и Илия Генов – Ябланченина решили да се изселят в Лудогорието. През 1907 г. Мария и съпругът ѝ Върбан Чиков закупили имоти в с. Кара Михал, Разградско, а Илия Генов и съпругата му Стояна БEROVA се заселили в тогавашното село Мумджур-

лар (сега с. Свещари, Исперихска община, Разградска област).

Дядото на бъдещия именит краевед – Илия Генов Яблански дошъл в с. Свещари с 4 невръстни деца, а на новото място се родили още две. Баща му – Борис Илиев Яблански, (роден през 1901 г.), бил второто по ред дете в многолюдното семейство. Той е и основателят на прочутата Свещарска духовна музика, за която ви разказахме в предишния брой на в. „Камбана“. В новото село той се оженил за Цвета Нинова Цекова, с която имали общо 7 деца, но 3 от тях починали твърде рано. Борис е третото дете в семейството и бил кръстен на името на своя баща.

Борис Борисов Илиев бил добър ученик и след гимназията в гр. Разград завършил Юридическия факултет на Софийския университет, а по-късно и Висшия институт за театрално изкуство „Кръстю Сарафов“ в София. След завършването на Юридическия факултет работил няколко години като юрисконсулт и главен арбитър в гр. Силистра. Оженил се за д-р Роза Тодорова от София, която също отива да живее и работи като лекар в Силистра и Лудогорието, но по-късно в София се насочва към научна работа и защитава докторска дисертация в областта на медицината. Тя също има интереси към литературата и изкуството, както нейният съпруг и след медицинската ѝ кариера работи в Националния музей за българска литература.

Едновременно с юридическата си дейност Борис Илиев отдава много време и на самодейната театрална дейност и създава няколко любителски театрални кръжоци в Силистра, Разград и

Исперих. Завръща се в родното Лудогорие и работи основно като учител, читалищен и културен деятел. Основава Културно-просветно дружество „Лудогорие“, което съществува и днес като специфична културна институция за Лудогорието, събира и записва народни песни, спомени от по-възрастни хора, легенди и народни обичаи и поверия. Автор е и на пиеси, свързани със живота в Лудогорието и играни многократно в Разград, Русе и Силистра, както и на много разкази и очерци на различна тематика. Ще посочим само 3 от по-значителните му книги и статии, в които има краеведски сведения и за с. Голям извор:

1. Илиев Б., 1984. *Корени от Балкана. – собств. Издание, 33 стр.*;
2. Илиев Б., 2000. *Свещари – село край древно светилище. – изд. КПД „Родно Лудогорие“, Разград;*
3. Илиев Б., 2008. *Исторически очерци. – изд. КПД „Родно Лудогорие“, Разград, 158 стр.*

За своята многогодишна активна краеведска и културна дейност Борис Б. Илиев е получил много държавни и обществени награди и признания, а от 1999 г. е и „Почетен гражданин на Разград“. Последните години от живота си прекарва в София, където почива на 13.X.2010 г. За по-пълна характеристика на личността и делото на видния български будител и възрожденец ще приведа някои пасажии от траурното слово на неговия наследник като председател на Културно-просветното дружество „Лудогорец“, публикувани и в Интернет: „Борис Илиев бе неуморен краевед, будител и общественик с ясно изразена гражданска позиция, която твърдо, полемично, но ясно отстояваше. Искрено вярваше, че от всички добродетели любовта към отечеството е най-святата, но също така вярваше в необходимостта от добросъседство, дове-

рие и истина в съвместното битуване, независимо от етническите, верски и културни различия. Не случайно „Добросъседство, доверие и истина“ стана девиз на КПД „Лудогорие“, на което той беше създател и което през годините, чрез дейността си търсеше, градеше и гради мостове на разбирателството и толерантността, взаимно зачитане и уважение в името на просперитета на България... Краеведите го обявиха за историк, историците го обявиха за краевед и етнограф заради изследванията му за 11 населени места от Североизточна България и събраните от него легенди и предания за най-стария фолклорен персонаж Де-

не забравяя родовете си корени и село Голям извор, където се е родил праядото Гено Трънкаря и многобройната му фамилия, разпръсната днес в различни краища на страната ни. Непрекъснато събира сведения за своите корени и роднини, поддържа връзки с много от тях, организира и провежда родови срещи със живите потомци за опознаване и поддръжане на родовата памет. Една от големите срещи е на 9-10.IX.1983 г. в с. Свещари, на която присъстват над 100 роднини и потомци на праядото Гено Трънкаря от много градове и села в страната. Подобна родова среща се провежда по инициатива на Борис Илиев и на 24-25.V.1984 г. в родното

В нея са дадени много ценни сведения за произхода, семейството и поминъка на рода, родословни схеми за семейства на потомците на дядо Гено Трънкаря, снимки и рисунки на личности и родовите срещи. Ще приведа само част от заключението на книгата, написано от Б. Илиев: „Родът на ДЯДО ГЕНО ВУТЪОВ ТРЪНКАРЯ от махала Кривина на с. Голям извор, Ловешки окръг, проследен в продължение на 200 години, от края на XVIII до средата на втората половина на XX в., с осемте си поколения ни дава картината на един обикновен български род, който не е излъчил големи имена, но е дал труженици за почти всички професии от всички клонове на материалната и

Срещата на рода на Гено Трънкаря в с. Голям извор, през 1984 г.

мир Баба – Железния баща в Сборяново. Да не споменаваме за всички театрали, поставяли и играли в неговите пиеси и рецитирали неговите стихотворения. Не можем да не споменем и нещо много важно – той остави след себе си следовници, които по негови идеи организират походи, научни семинари, свързани с исторически събития и личности. Не можеш да вкараш сътвореното от Борис Илиев в рамка. Такива като него народът нарича в паметта си „Будители“.

Борис Б. Илиев никога

село на рода Голям извор, на която също участват десетки роднини и потомци, посещават родната къща на своите предци в м. Кривина и отдават заслужена почит и уважение на родното място.

По повод на тази среща, посветена и „на 160 години от рождението на Родоначалника“ Борис Илиев издава книгата „Корен от Балкана. Кратка хронология на рода на дядо Гено Трънкаря от м. Кривина на с. Голям извор, Ловешки окръг“ (изд. Народно читалище „Н. Григоров“, 1984, 33 стр.).

духовна сфера...

Той е пуснал корени от Балкана и е дал разклонения в повече от 20 градове и села на нашата Родина...“ Въпреки, че е библиографска рядкост, редакцията на в. „Камбана“ горещо препоръчва тази книга на нашият именит краевед, защото тя е не само полезен източник на исторически сведения за нашето село и един от неговите родове, но може да бъде и пример за съвременните му жители за любов, родова памет и уважение към нашите предци.

акад. Васил Големански

За местното население отдавна познати и всяка пролет очаквани с нови надежди са обикновените бели щъркели (*Ciconia ciconia*), които винаги се посрещат с радостни викове от децата. Те често могат да се видят и по нивите и ливадите под селото, както и по течението на малката река Оселна, където тържествено се разхождат и търсят храната си. Предпочитат да строят

гнездата си върху комините на къщите или върху стълбове в близките села Джурово, Видраре и Равнище вероятно поради близостта на по-голямата река Малък Искър и множеството разливи край нея, а през деня

Познаваме ли нашите ПТИЦИ?

редовно посещават и Голям извор.

Но в последните десетина години все по-често в небето над селото могат да се видят и други доста едри птици, много подобни по своя летеж и големина с белите щъркел, които привличат вниманието със своя черен цвят. Те се реят плавно в небето или по течението на малката река Оселна и за сега остава неизвестно от къде идват и къде строят своите гнезда? Това са екземпляри от близко родствения вид Черен щъркел (*Ciconia nigra*), който по устройство на тялото и размерите си е близък до белия щъркел, но има изцяло черни крила, глава и шия и безпогрешно се отличава от своите бели събратя. Гърдите и долната страна на тялото са бели, но цялото останало оперение е с черен металически блясък. Човката и краката са червени, както на белия щъркел.

Черен щъркел

Черният щъркел обитава почти цяла Европа с изключение на северните ѝ райони (Норвегия, Финландия, Северна Швеция), а в източна посока достига Северозападна Монголия и Китай. Храни се със жаби, мишки, къртици, змии, червеи, насекоми, охлюви. За разлика от белия щъркел, който предпочита да гнезди в населени места или в близост до тях, черният щъркел избягва присъствието на човека и прави гнездата си високо по дърветата в планински и предпланински райони. Снася обикновено 4 яйца и се грижи продължително за

изхранване на малките.

В България е рядък вид, от който през 50-те години на миналия век е имало само десетина двойки в районите на Хасково, р. Камчия, околностите на Витоша. Около 1985 г. в страната са преброени само около 50 двойки, предимно от района на р. Арда. В следните десетилетия черният щъркел умножава популацията си, разпространява се почти в цялата страна и числеността му се увеличава на около 550 гнездещи двойки. Той също е прелетен вид, но от 1978 г. досега няколко десетки птици остават редовно да зимуват в оризищата около гр. Пловдив.

Въпреки, че със своя черен цвят черният щъркел понякога навява и тъжни мисли в човека, той е една от най-едрите, забележителни и красиви екзотични птици в българската природа, която се нуждае от нашето покровителство и защита за да радва и идните поколения на нашата страна. Неговото появяване в населените места също носи щастие на жителите му и е признак за доброто му екологично състояние. Редакцията на в. „Камбана“ ще бъде благодарна на свои читатели и ще публикува техни снимки или сведения за гнезда на територията и на с. Голям извор.

Веселин Велев

акад. Васил Големански

Поход, посветен на 179 г. от рождението на Апостола

На 28 май 2016 г. по инициатива на комитет „В. Левски“ с. Голям Извор и с участието на Общински комитет „В. Левски“ гр. Луковит и представители на факултет „Авиационен“ – гр. Долна Митрополия, беше проведен туристически поход по пътя на Левски, път, който Апостола е извървял за първи път през далечната 1871 г. Идеята беше обсъдена от председателите на двата комитета Росица Йорданова и Иванка Виткова, наследник на Витко Лалев – оръжейник на революционния комитет в Голям Извор, който след Освобождението се е изселил в гр. Луковит. Активно участие в похода взеха

представителите на научно – преподавателския състав на факултет „Авиационен“ гр. Долна Митрополия, во главе с проф. д-р Огнян Стойков полковник о.р.

Разстоянието от най-горния квартал на с. Голям Извор – м. Кривина до манастира „Св. Георги Победоносец“ беше изминато за около два часа, неусетно в разговори за това първо идване на Левски в селото, когато е бил придружаван от Васил Йонков Гложенец, с когото са били стари познайници и игумена на манастира – отец Евтимий от гр. Сопот. На фона на историческата истина за многократното пребиваване

на Апостола в манастира е запазена килията, която е свързана с подземен изход в случай на опасност. В момента в манастира се развива търговска дейност, без да има кой да каже няколко думи за дейността на Левски и това свято място. Според някои исторически данни се вижда, че Апостола точно тук, уединен и спокоен, е създал „Наредата“.

Приключвайки този пътепис, приканвам всички туристи и гости на Голям Извор и околностите му да посетят манастира „Св. Георги“, за да се насладят на красотите му и да се докоснат до историята му.

Дни на планинската вода и лечебен туризъм село Голям извор

В тетевенското село Голям извор започват Дни на планинската вода и лечебния туризъм.

По време на форума беше предоставена информация за изследваните наскоро минерални извора в с. Голям извор. Проф. Игнат Игнатов обясни ролята на водата като фактор за здравето и дълголетието. Бяха показани и екопътеките до планинските извори в Тетевенския балкан.

Дните на планинската вода и лечебния туризъм се организират от Научно-изследователския център по медицинска биофизика, Община Тетевен и Кметство с. Голям извор.

При изключителен интерес с около 100 участника на 11.06.2016 г. – събора на

селото се проведе Дни на планинската вода и лечебния туризъм. Жителите на с. Голям извор бяха за-

познати от проф. Игнат Игнатов с изследваната минерална вода и ползите от нея. Форумът бе

открит от зам. кмета Борис Врабевки и кмета на Голям извор Илиян Маринов. Лектори бяха проф. Стоил Караджов, доц. Георги Глухчев, Клуб по екология на Петя Кръстева от Горския техникум, Теди Тодорова и уче-

ници от Гимназията, Николай Димов, шефа на Форум Образование Юрий Анджкарски, екологът Огнян Ди-

митров, Александър Кундос, и н ж . Атанас Атанасов. Жителите на селото пожелаха второ събитие. Гостите посетиха Килийното училище и Музея на Левски.

През април, 2016 г. са извършени начални анализи за химичния състав на два извора в с. Голям извор, Тетевенско. Извори-

те са „Кривина“ и „Тулюшевец“. При извор „Кривина“ се доказват количества, които са характерни за минералните води на сярата, натрий, хидрокарбонати и флуориди. Електропроводимостта е също характерна за минерални води. При извор „Толушевец“ се доказва по-високо количество сярата, отколкото при извор „Кривина“.

Необходимо е изследване по Наредба №14 за въздействие върху човешкия организъм и развитие на курортните ресурси, курортните местности и курортите. Спектрален и математичен анализ допълнително ще покажат ефектите върху човешкото здраве.

Илиян Маринов
Кмет на с. Голям извор

Наздраве! на Братан Димитров 90 години

Тази година нашият съгражданин и дългогодишен член на Клуб Голям извор в гр. София, Братан Димитров навърши 90 години!

Той е роден на 26.10.1926 г. в м. „Старо село“. Учи в училището в махалата и завършва прогимназиално образование в селското училище „Васил Левски“ през 1940 г.

Средно образование започва да учи в гр. Варна, но поради бомбардировките училището е закрито.

В периода 1947-1948 г. отбива наборната си военна служба и започва работа като пощальон в гр. Тетевен, където работи до 1952 г. След това започ-

ва работа в Министерство на вътрешните работи в гр. София, като оперативен работник. През 1954 г. завършва погдителен курс в школата на МВР в кв. Симеоново – гр. София. Докато работи завършва средно образование, през 1964 г. в „Първа вечерна гимназия – София“. В системата на МВР работи до 01.09.1987 г. и се пенсионира с чин полковник.

На 21.11.1961 г. сключва брак с Цана Василева Братанова, като от брака им се раждат син и дъщеря. В момента се радват на трима внука.

Честита кръгла годишнина бай Братане!

70 години от рождението на Марин Стефанов

На 25.08.2016 г. тържествено бе отбелязана 70 годишнината от рождението на военния пилот майор инж. Марин Маринов Стефанов. Той е роден в с. Голям извор, общ. Тетевен, на 25.08.1946 г. Завършил е

ВНВВУ „Георги Бенковски“ в гр. Долна Митрополия. Загинал на 18.03.1982 г. при изпълнение на служебния си дълг.

Събитието бе отбелязано със слово на Илиян Маринов – кмет на с. Голям извор

и Мария Димитрова. Присъстваха представители от Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва от гр. Тетевен и жители на селото, които поднесоха венци и цветя.

*In memoriam***Борис Милев – Бочо**

Роден на 12.02.1940 г. в семейството на Михаил Василев Милев и Ивана Йорданова

Милева. От малък той носи в себе се благия характер на баба си Бана и дарбата на майка си, прочута певица, пяла дълги години изворските песни – по седенки, събори и фестивали, та чак в Копривщица. Обичта си към музиката той разнася чрез своето акордеонче на младежките сбирки и серенади в селото. Скоро Бочо открива красотата и хармонията в рисунките на своя вуйчо Георги, самоук художник и остава верен на този талант до края на живота си. Завършва полувисше педагогическо образование в гр. Станке Димитров и започва работа в Националната гимназия по изкуствата гр. Троян. След пенсионирането си Бочо Милев се връща в Голям Извор и в продължение на последните 15 години той е една от най-активните дейтели в обществения живот на селото. Изпълнявайки длъжността на уредник в музеите, той ревностно търси и съхранява всеки нов исторически факт и експонат, свър-

зан с миналото на селото ни. Той е и един от най-активните дописници на в-к „Камбана“. Материалите, които изпраща, са интересни и изпълнени с факти, проверени от него.

Бочо Милев е един от хората, осъществили подготовката и ремонта на църквата ни през 2004 г. С доброволен труд участва при почистването на всички икони в нея. Дарение за църквата е нарисуваната от него храмова икона Възнесение Господне, която и досега стои над входа на храма. Неговото дарителство продължава и при изграждането на чешмите при Стойна Радева и в двора на възрожденското училище. Образът на Апостола се бе запечатал в съзнанието и душата му и го следва навсякъде. „Толкова пъти съм го рисувал по памет, че съм запомнил всички негови черти до най-малката подробност“ – споделя пред приятели Бочо. Той ни напусна преждевременно на 10.08.2015 г.

Да си спомним с уважение и благодарност за човека и общественика Бочо Милев, който участваше активно както в живота и проучване на миналото на селото ни, така и на нашия Клуб в София.

Росица Йорданова

Симеон Мирчев

Симеон Лазаров Мирчев е роден в с. Голям извор на 14.09.1943 г. в семейството

на Лазар и Мария Мирчеви. Наследява трудолюбието и благия характер на майка си. В семейството са четири деца, от които той е най-малкият. От рано, още от първо отделение, му се налага да се труди, за да си осигури средства за учебници. Рано напуска родното село, за да учи, а след това започва работа в ДСО „Редки метали“. През служебния си път обикаля цялата страна, но обичта към родно село не намалява. Той използ-

ва всяка възможност да отиде до бащината къща. Лично осигурява хора, за прокарване на водопровод до „Растето“, както и съдейства за посипването на трошен камък по улица „Витко Лалев“ (улицата, която води до родния му дом). Тази всеотдайност и любов към родното, своята точност, педантичност и доброта се опита да предаде и на своите две деца, както и на тримата си внуци. В пенсионна възраст, като служител по земеразделянето, се бори и успява в голяма степен, за да бъдат възстановени на с. Голям извор повече залесени земи, вместо предвидените в началото голи хълмове.

Симеон Мирчев почина на 29 октомври 2016 г.

Поклон пред паметта му!

Николай Симеонов Беров

Николай Беров е роден на 11.09.1945 г. в с. Голям извор от майка Йона Лазарова

Берова и баща Симеон Беров Монов. Николай е първородният син в семейството. Има по-малък брат Боян. Изключително честни, строги и трудолюбиви хора. Основното си образование завършва в родното си село, а средното в гр. Ябланица с пълно отличие. Приет е в НШЗО „Хр. Ботев“, гр. Плевен. Постъпва в редовете на Българската армия, като с чест и достойнство носи военния пагон. През 1984 г. завършва Висше Народно Военно Строително Училище „Генерал Бл. Иванов“ – гр. София. За доблестна вонна служба многократно е награждаван с ордени и медали. След пенсионирането си като подполковник (о.з. полковник) продължава

да работи като директор охрана и сигурност в „Меджик секюрити“ в гр. Елин Пелин и „Елитком“ АД, гр. София. Работлив, скромнен и прилежен, към колегите си беше внимателен и нежен.

Всеки свободен ден го отвеждаше в любимия му Голям извор. Теглеше го корена, бащиния дом, приятелите, без които не можеше, близките. Помагаше с каквото и колкото можеше на „Клуба на пенсионера и инвалида“ в селото. Участваше в политическия живот на съеляните си. Обичаше си селото и милеше за него. Изключително строг, справедлив, честен, мразеше подлостта и лицемерието. Тези свои качества предаде и на семейството и на децата си, като ги възпита като истински бойци. Не позволи да хленчат, да мрънкат, за което са му признателни. Той беше стожеера в семейството си.

Николай ни напусна най-неочаквано на 1.08.2016 г. Поклон, дълбок поклон! Нека бъде вечна паметта му!

ИЗДАВА: Клуб „Голям извор в гр. София“
София 1504,
бул. „Евлоги Георгиев“ №141
02 / 843 54 89, 089 / 796 17 66
E-mail: gizvor@abv.bg

РЕДАКТОРИ: Васил Големански,
Венцислав Велчев,
Милена Мирчева

ПЕЧАТ: „АВ Дизайн Груп“ ООД

ТИРАЖ: 300 бр.